

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 9 december 2011 ter aanbieding van het Besluit van 11 november 2011 tot wijziging van onder meer het Examenbesluit beroepsopleidingen WEB inzake de beroepsgerichte kwalificatiestructuur (Stb. 2011, 563) (Kamerstuk 33 120, nr. 1).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Inleiding
2. Loopbaan en burgerschap
3. Engels
4. Referentieniveaus moderne vreemde talen
5. Draagvlak, gevoerd overleg en internetconsultatie
6. Uitvoeringsgevolgen en handhaafbaarheid

II. Reactie van de minister

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het besluit tot wijziging van onder meer het Eindexamenbesluit beroepsopleidingen inzake de beroepsgerichte kwalificatiestructuur. De leden zien aanleiding tot het stellen van de volgende vragen.

In bijlage 1, bedoeld in artikel I, onderdeel J wordt veelvuldig gebruik gemaakt van Anglicismen en het Engels. De voornoemde leden vragen of de minister kan toelichten waarom het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap kiest voor woorden als «employability», «werkexploratie» en «issues». Hetzelfde geldt voor bijlage 2, bedoeld in artikel I, onderdeel J waar onder meer wordt gesproken van «live» en «descriptor».

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige wijziging van het Examenbesluit. Zij hechten eraan dat docenten en mbo'ers de overgang naar het competentiegerichte onderwijs niet ervaren als een wijziging die hen van bovenaf wordt opgelegd, maar als een zaak waarmee het onderwijs beter wordt afgestemd op hun behoeften.

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het besluit en de brief van de minister en hebben nog enkele opmerkingen en vragen.

De leden van de CDA-fractie spreken allereerst hun dank uit aan de minister voor het toegezonden besluit en de heldere toelichting. Deze leden hebben echter nog wel enkele vragen en opmerkingen. Zij hebben zich reeds meerdere malen positief uitgelaten over het opnemen van generieke kwalificatie-eisen in het middelbaar beroepsonderwijs. Het middelbaar beroepsonderwijs leidt, naar de mening van de voornoemde leden, niet alleen op voor een specifiek beroep, maar bereidt (met name) jongeren voor op een kwalitatief hoogwaardige deelname aan onze samenleving en voor zover het kwalificaties betreft van mbo niveau 4 op een doorstroom naar het hoger beroepsonderwijs. Deze leden zijn positief over de aansluiting voor wat taal en rekenen betreft met de referentieniveaus, zoals die eerder zijn vastgelegd. Voor de kwalificaties betreffende loopbaan en burgerschap en de moderne vreemde talen worden in dit besluit de niveaus vastgelegd.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het examenbesluit beroepsopleidingen WEB. Zij hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen aan de minister. De kwalificatie-eisen in de kwalificatiedossiers voor onder meer Nederlandse taal en rekenen worden opgeschroefd in dit besluit. De leden horen van scholen en ouders dat niet alle leerlingen simpelweg kunnen voldoen aan de nieuwe normen. Zo geven zij aan dat

taalniveau 2F op dit moment voor een groot deel van mbo niveau 1 en 2 onhaalbaar is. De voornoemde leden vragen wat de reactie van de minister is op deze geluiden uit de praktijk. Tevens vragen zij in hoeverre de minister voornemens is om dit taalniveau toch voorwaardelijk te stellen aan een diploma op dit niveau. Hoe wordt omgegaan met leerlingen die goede vakmensen kunnen worden, maar die toch niet aan deze taaleisen voldoen? Ten slotte vragen deze leden in hoeverre ook deze leerlingen in staat moeten zijn zinnen te ontleden voordat zij een diploma krijgen.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van onderhavig besluit en hebben nog enige vragen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het besluit. Ook voor hen leidt deze wijziging van het Examenbesluit tot een enkele vraag.

2. Loopbaan en burgerschap

De leden van de VVD-fractie merken op dat volgens de minister het onderdeel loopbaan en burgerschap voldoende ruimte biedt voor afstemming op specifieke doelgroepen en beroepscontexten. Biedt dit, zo vragen deze leden, volgens de minister voldoende ruimte voor mbo-instellingen en private aanbieders om vrijstelling te geven aan studenten die gezien hun levens- en werkervaring geacht worden de aspecten voor loopbaan en burgerschap te beheersen? Genoemde leden doelen hierbij onder meer op het zijn van kritisch consument en het kritisch zijn over eigen vitaliteit en fitheid.

De leden van de PVV-fractie merken op dat zij belang hechten aan een sterke positie voor het vak burgerschap en menen dat dit niet bereikt zal worden indien er een inspanningsverplichting geldt in plaats van een resultaatverplichting. De leden zijn van mening dat de kwalificatie-eisen voor burgerschap concreter kunnen worden uitgewerkt in referentieniveaus.

Naar de mening van de leden van de CDA-fractie wordt ten aanzien van loopbaan en burgerschap terecht opgemerkt in het besluit, dat het bijdraagt aan de persoonlijke ontplooiing, maar dat het ook bijdraagt aan de oriëntatie op mogelijke doorstroomtrajecten. De genoemde dimensies bij burgerschap: politiek-juridisch, economisch, sociaal-maatschappelijk en vitaal burgerschap worden op een heel praktisch wijze toegelicht. Waar het bijvoorbeeld gaat om de bewustwording van de eigen leefstijl en het kunnen inschatten van gezondheidsrisico's wordt de activiteit erg bij de student zelf gelegd. De voornoemde leden vragen welke mogelijkheden de minister ziet om op basis van dit examenbesluit ook acties bij de onderwijsinstelling neer te leggen, bijvoorbeeld door het bieden van ondersteuning via het ontmoedigen van risicogedrag en het bevorderen van gezond gedrag (bijvoorbeeld sport, bewegen, tegengaan drugsgebruik en roken).

Deze leden constateren dat het hier gaat om een inspanningsverplichting en niet om het behalen van een bepaald eindresultaat. Betekent dit, zo vragen deze leden, dat de onderwijsinstelling kan volstaan met het afdraaien van een lesje? Tevens vragen zij of hiermee loopbaan en burgerschap niet wordt teruggebracht tot een vrijblijvende activiteit. Ten slotte vragen de voornoemde leden of enige mate van toetsing (bijvoorbeeld over de inrichting van de rechtstaat, vormen van risicogedrag) niet zou bijdragen tot een beter begrip.

De leden van de SP-fractie hebben moeite met de inspanningsverplichting die wordt gesteld voor het vak loopbaan en burgerschap. Hiermee vervalt de resultaatverplichting voor dit belangrijke vak. Zij vragen of de minister kan aangeven hoe zij deze beslissing kan verenigen met de uitspraak van de Kamer dat het onderdeel burgerschapsvorming in het onderwijs juist versterkt moet worden, zoals uitgesproken in motie van het lid Kooiman c.s. over burgerschapsvorming in het onderwijs¹? Tevens vragen de voornoemde leden hoe de minister voorkomt dat scholen steeds minder aandacht zullen schenken aan loopbaan en burgerschap wanneer er slechts een inspanningsverplichting is voor leerlingen. Ten slotte vragen zij wat de minister verwacht dat er gebeurt met het aantal lesuren loopbaan en burgerschap door de verschuiving van resultaatverplichting naar inspanningsverplichting.

3. Engels

De leden van de CDA-fractie merken op dat het beheersen van de Engelse taal nu al in veel kwalificatiedossiers is opgenomen. Met dit besluit wordt het niveau voor de verschillende opleidingen generiek vastgelegd. Deze leden vinden dat een uitstekende zaak. Daarbij is, zo blijkt, rekening gehouden met zowel bol²- als met bbl³-studenten. Aan de ene kant heeft dat bij de internetconsultatie de vraag opgeroepen of dit niveau een drempel opwerpt om de opleiding succesvol af te ronden. Aan de andere kant is de vraag of de niveaus die in het besluit zijn opgenomen voor mbo-niveau 4 voldoende hoog zijn om een goede aansluiting met het hbo niet in de weg te staan. Deze leden vragen of niveau B1 voor lezen en luisteren en vooral niveau A2 voor schrijven, spreken en gesprekken voeren, voldoende is voor een goede doorstroom. Kan de minister op dit aspect nog een nadere toelichting geven en is zij bereid om de effecten van het examenbesluit ten aanzien van deze kwestie de komende jaren te monitoren, zo vragen deze leden.

De leden van de SGP-fractie maken uit de toelichting op dat het kabinet onderkent dat generieke eisen voor Engels niet voor alle deelnemers noodzakelijk zijn. Als legitimatie voor deze eisen wordt namelijk het belang voor de doorstroom aangevoerd. Deze leden constateren echter dat 35% van de deelnemers niet direct of indirect doorstroomt naar het hbo. Zij vragen waarom het kabinet door het stellen van generieke eisen het risico neemt dat deze eisen voor deelnemers die niet doorstromen naar het hbo juist een blokkade vormen voor het succesvol afronden van de opleiding.

4. Referentieniveaus moderne vreemde talen

De leden van de CDA-fractie merken op dat de referentieniveaus voor moderne vreemde talen worden opgenomen in de kwalificatiedossiers van de opleidingen die starten in het schooljaar 2012–2013. Deze leden vragen of dit betekent dat studenten die de komende drie jaar van de opleiding afkomen wellicht onvoldoende geschoold zijn in de vreemde talen. Overweegt de minister stappen of acties om die studenten op zijn minst in de gelegenheid te stellen om te voldoen aan de toekomstige eisen, zodat zij beter voorbereid de arbeidsmarkt op komen of beter voorbereid doorstromen naar het hbo, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de ChristenUnie-fractie zijn van mening dat per opleiding verschilt of kennis van een moderne vreemde taal van een student geëist kan worden. Zo is er een verschil tussen opleidingen in de sectoren handel of administratie en de technieksector. De minister kiest voor de generieke eis van het Engels voor niveau 4 van het mbo. Zij vragen of de minister kan toelichten waarom niet is gekozen voor vakspecifieke eisen

---

¹ Kamerstuk 33 000 VIII, nr. 52.

² bol: beroepsopleidende leerweg.

³ bbl: beroepsbegeleidende leerweg.

aan moderne vreemde talen. Op welke manier is er afstemming gezocht met het bedrijfsleven en andere relevante werkgevers, aangezien het van belang is dat bij beroepsopleidingen aansluiting is tussen vraag en aanbod? Deze leden vragen of de minister de Kamer nader kan informeren over het standpunt van werkgevers over de generieke eis van een vreemde taal. Deze leden zijn met het kabinet van mening dat het belangrijk is dat mbo-opleidingen bij doorstroming van de student aansluiten op hbo-opleidingen, maar vragen specifiek naar opleidingen die gericht zijn op de arbeidsmarkt en niet zozeer op doorstroming naar hbo. Welk percentage van studenten met een mbo4-diploma stroomt door naar het hbo? De voornoemde leden vragen of het niet vanzelfsprekend is om de eis van een moderne vreemde taal te koppelen aan de keuze om door te stromen naar het hbo. Tevens vragen deze leden waarom ook bij de typische vakopleidingen in het mbo gekozen wordt voor de generieke eis van een vreemde taal, terwijl dit vaak niet vereist is voor het uitoefenen van een vakmanschap. Deze leden vragen hoe rekening wordt gehouden met specifieke groepen binnen het mbo, bijvoorbeeld studenten met dyslexie of dyscalculie. Het toetsen van een generieke eis kan deze groepen buitensluiten. Hoe wordt gewaarborgd dat er onnodige uitval komt? Tenslotte vragen zij hoe gewaarborgd wordt dat aansluiting op de arbeidsmarkt per sector als belangrijkste voorwaarde geldt en niet de generieke eisen in de kwalificatiedossiers.

5. Draagvlak, gevoerd overleg en internetconsultatie

Het verbaast de leden van de PvdA-fractie dat er over de generieke kwalificatie-eisen Engels voor mbo-4 niet is gesproken met de Vereniging Leraren Levende Talen, maar wel met de MBO Raad, Colo¹, AOC Raad², NRTO³ (voorheen Paepon), en het Coördinatiepunt Kwalificatiestructuur. Welk onderscheid rechtvaardigt volgens de minister dat de Nederlandse Vereniging Leraren Maatschappijleer (NVLM) en de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) wel werden geraadpleegd inzake de kwalificatie-eisen loopbaan en burgerschap, maar aan de Vereniging Leraren Levende Talen werd voorbijgegaan bij de generieke kwalificatie-eisen Engels? De voornoemde leden vragen wat het negeren van de beroepsvereniging voor talendocenten betekent voor het draagvlak bij de docenten die het allemaal als professionals voor de klas moeten uitvoeren. Hoe heeft de minister de Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs (JOB) betrokken bij de wijziging van het Examenbesluit, zo vragen deze leden. Zij vragen waarom de minister in de nota van toelichting verzwijgt dat de Nederlandse Vereniging Leraren Maatschappijleer meent dat de kwalificatie-eisen voor loopbaan en burgerschap blijven steken in vrijblijvendheid, zoals blijkt uit de brief die de NVLM de minister op 6 januari 2012 heeft toegezonden. De leden van de willen graag weten waarom de minister ervoor heeft gekozen om voor het onderdeel loopbaan en burgerschap slechts een inspanningsverplichting te hanteren en niet een resultaatverplichting. Tevens vragen zij waarom de minister geen onderscheid maakt tussen loopbaan en burgerschap voor mbo op niveau 1, 2, 3 en 4. Ten slotte vragen zij welke positie de minister loopbaan en burgerschap wil geven binnen de slaag/zakregeling. De leden van de PVV-fractie vragen wat de reden is dat van het niet bekostigd onderwijs niet verwacht kan worden een grote herstructurering van het onderwijs op het gebied van Engels en loopbaan en burgerschap tot stand te brengen⁴.

De leden van de CDA-fractie merken op dat in de paragraaf over draagvlak en gevoerd overleg met de mbo-sector wordt geschreven, dat er voor de generieke kwalificatie-eisen loopbaan en burgerschap en Engels draagvlak is in het onderwijsveld, bij Colo en de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven. Deze leden vragen of de minister met betrekking tot het

¹ Colo: Centraal orgaan van landelijke opleidingsorganen van het bedrijfsleven.

² AOC-Raad: de brancheorganisatie van de agrarische opleidingscentra.

³ NRTO: Nederlandse Raad voor Training en Opleiding.

⁴ Staatsblad 2011, nr. 563, p. 24.

«draagvlak» kan aangeven in hoeverre hier sprake van was. Zijn er bezwaren kenbaar gemaakt, zo vragen zij. Zo ja, welke en door wie? In de paragraaf over de internetconsultatie wordt verder geschreven dat Engels in mbo-opleidingen niveau 4 vaak al deel uitmaakt van het onderwijsprogramma, omdat beheersing van deze taal wordt gevraagd in het beroep waarvoor wordt opgeleid. Er is echter ook nog een aantal opleidingen waarbij nog geen Engels in het onderwijsprogramma is opgenomen en waarbij dus een aanpassing noodzakelijk is. De voornoemde leden vragen tenslotte of de minister kan aangeven om welke opleidingen het hier gaat en binnen welke termijn Engels wel in het onderwijsprogramma opgenomen moet zijn.

De leden van de SP-fractie vragen of de minister kan reageren op de suggestie van de Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer om voor loopbaan en burgerschap referentieniveaus vast te stellen. Wanneer zij deze suggestie niet overneemt, welke mogelijkheden ziet de minister verder om de positie van het vak loopbaan en burgerschap te versterken in het beroepsonderwijs? Ten slotte vragen de voornoemde leden hoe de minister voorkomt dat het vak in de verdrukking komt door de nadruk op andere vakken.

6. Uitvoeringsgevolgen en handhaafbaarheid

De leden van de CDA-fractie merken op dat bij de paragraaf uitvoeringsgevolgen en handhaafbaarheid in de nota van toelichting wordt gesteld dat blijkens de uitvoerings- en handhaafbaarheidstoets de aanpassing in het besluit van zodanige aard is dat hieruit geen uitvoeringsgevolgen voortvloeien en dat er geen opmerkingen ten aanzien van de handhaafbaarheid zijn. De leden vragen of de minister de Kamer kan toezeggen dat er gecontroleerd wordt of er geen onverwachte gevolgen optreden.